17.10.2025

VM/BUDJETTIOSASTO
Budjettineuvos Vesa Kulmala
Neuvotteleva virkamies Miika Grönholm

Valtiovarainministeriön lausunto asiassa E 73/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi

Talousvaliokunta - Lausuntopyyntö

Talousvaliokunnan 14.10 kokouksessa esitettiin pyyntö saada kirjallisena valtiovarainministeriön suullisesti valiokunnassa 14.10. antama selvitys asiassa E 73/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: E-kirje – Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi.

Valtiovarainministeriö toteaa, että valtioneuvoston selvityksessä E 73/2025 vp esitetyt Suomen kannat on identifioitu olennaisesti ja hyvin. Valtiovarainministeriön toimialan kannalta erityisen keskeistä on:

1. Rahoituskehyksen kokonaistaso ja ehdotetut lainavälineet
2. Ehdotetut muutokset Unionin omien varojen järjestelmään ja vaikutukset Suomen EU-maksuun

Rahoituskehyksen kokonaistaso ja ehdotetut lainavälineet

Komissio ehdottaa tulevan rahoituskehyksen kokonaistasoksi 1763,1 mrd. euroa sitoumuksina. Kehyksen kokonaistasoon sisältyisi elpymisvälineen takaisinmaksuun osoitettu 149,3 mrd. euroa. Kun kokonaistasoon lisätään kehyksen ulkopuolelle ehdotettujen erityisvälineiden (joustoväline, Ukraina-varaus ja Euroopan rauhanrahasto) rahoitus, on komission ehdotuksen kokonaistaso yhteensä 1 893 mrd. euroa sitoumuksina. Komission esitys tulevaksi rahoituskehyskokonaisuudeksi on siten 572 mrd. euroa voimassa olevaa rahoituskehystä suurempi.

Joustoväline ja Ukraina-varaus olisivat rahoituskehyksen enimmäismäärien ulkopuolella, mutta omien varojen enimmäismäärien sisällä olevia erityisrahoitusvälineitä. Ukraina-varauksella rahoitettaisiin Ukrainalle annettavaa tukea. Joustovälineellä tuettaisiin ennakoimattomia menoja, joita ei voida rahoittaa kehyksen enimmäismäärien rajoissa ja kun muita joustomahdollisuuksia ei ole käytettävissä. Vastaavat välineet ovat käytössä myös nykyisellä voimassa olevalla rahoituskehyskaudella.

Edellä mainittu Euroopan rauhanrahasto on osana rahoituskehyskokonaisuutta, vaikka sen rahoitus on rahoituskehyksen enimmäismäärien sekä omien varojen järjestelmän ulkopuolella. Suomen maksuosuudet rauhanrahastoon budjetoidaan talousarviossa Ulkoministeriön hallinnonalalle osana eräitä jäsenmaksuja ja rahoitusosuuksia. Komissio esittää rauhanrahaston määrärahatasoksi yhteensä 27,1 miljardia euroa, joka on

huomattavasti nykytasoa enemmän. Välinettä voitaisiin hyödyntää nykyiseen tapaan mm. Ukrainan sotilaallisen avun välilliseen kompensoimiseen jäsenvaltioille.

Lainarahoitteisuus

Komissio esittää kahta erillistä lainarahoitteista välinettä, kriisimekanismia ja *Catalyst Europe* -välinettä. Molemmat välineet perustuisivat ns. lainalla lainaa -periaatteeseen, jossa komissio voisi tarjota yksittäiselle jäsenvaltiolle lainalla rahoittamaansa lainamuotoista tukea. Molemmat lainavälineet olisivat varsinaisen rahoituskehysrakenteen ulkopuolella eivätkä myöskään sisälly rahoituskehyksen kokonaistasoon.

Kriisimekanismi voitaisiin ottaa käyttöön tilanteissa, joissa unioni tai jäsenvaltiot kohtaisivat vakavan kriisin, vakavia vaikeuksia tai niiden vakavan uhkan. Välineen soveltamisala olisi yleinen eikä sitä olisi kohdennettu erityisellä tavalla esimerkiksi turvallisuusuhkiin. Kriisimekanismin lainanoton toteutumista ei siten voida ennustaa sen poikkeuksellisiin tilanteisiin liittyvän luonteen vuoksi.

Välineen koko olisi myös merkittävä. Summa olisi rajattu 0,25 prosenttiin jäsenvaltioiden yhteenlasketusta BKTL:sta, joka komission mukaan vastaa kiintein hinnoin noin 350 miljardia euroa rahoituskehyskauden aikana.

Catalyst Europe -lainavälineen kautta halukkaat jäsenvaltiot voisivat saada lainaa kansallisten- ja alueellisten suunnitelmiensa (*NRP-suunnitelmat*) toteuttamiseen, mikäli alun perin suunnitelmille varattu avustusmuotoinen tuki ei olisi riittävää. Komissiolle annettaisiin tätä varten NRP-suunnitelmia koskevassa perussäädöksessä valtuus lainata tarvittavat varat unionin puolesta pääomamarkkinoilta tai rahoituslaitoksilta. Catalyst Europe-lainaväline on osa kansallista ja alueellista kumppanuusrahastoa koskevaa asetusta (*NRP-asetus*) ja siihen otetaan tarkemmin kantaa asetuksesta annettavassa valtioneuvoston U-selvityksessä myöhemmin syksyllä.

Valtiovarainministeriö tarkastelee komission ehdotusta uuden kriisimekanismin perustamiseksi tarkemmin myöhemmin toimitettavassa valtioneuvoston U-selvityksessä koskien komission ehdotusta neuvoston asetukseksi vuosia 2028—2034 koskevan monivuotisen rahoituskehyksen vahvistamisesta sekä komission ehdotusta neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä, ml uuden kriisimekanismin vaikutukset Suomen vastuisiin.

Ehdotetut muutokset Unionin omien varojen järjestelmään ja vaikutukset Suomen EU-maksuun

Komissio ehdottaa Unionin tulopuolen, eli omien varojen järjestelmän, huomattavaa uudistamista.

Nykyisiä omien varojen luokkia mukautettaisiin siten, että muun muassa ns. maksualennuksista luovuttaisiin ja tullien kantopalkkiota alennettaisiin nykyisestä 25 prosentista 10 prosenttiin. Komissio ehdottaa lisäksi viittä uutta omien varojen luokkaa, jotka ovat:

- Nykyiseen päästökauppajärjestelmään perustuva oma vara
- Hiilirajamekanismiin perustuva oma vara
- Keräämättä jääneeseen sähkö- ja elektroniikkajätteeseen perustuva oma vara
- Tupakkatuotteiden valmisteveroon perustuva oma vara
- Yritysten maksuun perustuva oma vara

Muutokset nykyisiin omiin varoihin ja uudet omat varat vaikuttaisivat siihen, miten unionin talousarvion rahoituksen maksutaakka jakautuisi jäsenmaiden kesken. Näiden muutosten lisäksi komissio ehdottaa omien varojen enimmäismäärien korotusta sekä uuden kriisimekanismin luomista.

VM:n näkökulmasta on olennaista tarkastella ehdotettujen muutosten vaikutuksia erityisesti Suomen kansalliseen talousarvioon.

Edellä kuvattu rahoituskehyksen tason merkittävä kasvattaminen näkyisi Suomen EU-maksuissa. Mikäli omien varojen järjestelmä pysyisi ennallaan, voisi Suomen vuosittaiset EU-maksut nousta käyvin hinnoin nykyiseltä noin 2,5 miljardin euron vuosittaiselta tasolta 4,2 miljardiin euroon – eli EU-maksut voisivat kasvaa vuositasolla 1,7 miljardia euroa. Omien varojen järjestelmään ehdotetut muutokset voisivat kuitenkin lieventää rahoituskehyksen merkittävästä kasvusta aiheutuvaa vaikutusta Suomen EU-maksuihin. Yksittäisillä ehdotetuilla muutoksilla olisi erisuuntaisia vaikutuksia, mutta kokonaisuudessaan komission ehdottamat muutokset voisivat lieventää maksujen kasvua arviolta noin 600 miljoonalla eurolla vuositasolla tulevalla rahoituskehyskaudella.

Mikäli komission ehdotukset rahoituskehykseksi ja omien varojen päätökseksi toteutuisivat sellaisinaan, kasvaisivat Suomen EU-maksut käyvin hinnoin arviolta noin 1,1 miljardilla eurolla vuositasolla.

Valtiovarainministeriö tulee tarkastelemaan ja arvioimaan komission ehdotuksia omien varojen järjestelmän muutoksiksi Suomelle tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin omista varoista (ja MFF-asetuksesta) annettavassa valtioneuvoston U-kirjelmässä myöhemmin syksyllä.